

مقصود از اهل بیت در آیه تطهیر و اهل بیت در آیه حضرت ابراهیم علیه السلام چه کسانی هستند؟

سوال کننده : علی اکبر سلیمی

توضیح سؤال :

سوال ۱ : مقصود از اهل بیت در آیه تطهیر و آیه اهل بیت در آیه حضرت ابراهیم علیه السلام در آیه اول مقصود اهل بیت حضرت ابراهیم و در آیه دوم مقصود اهل بیت رسول خدا صلی الله علیه وآله وسلم است. اما اینکه اهل بیت در هر کدام از دو آیه چه کسانی هستند بین اهل تسنن و تشیع بحث است. اهل سنت آن را عام برای تمامی بستگان دانسته و شیعیان تنها عده خاصی را مطرح می کنند. در این بین شیعیان برای اثبات مدعای خویش به آیات قرآن روایات اهل تسنن استشهد می کنند. اما اهل تسنن چون در این زمینه از منبع وحی فاصله گرفته اند حتی بین خود نیز در مورد معنای اهل بیت (که کدام دسته از بستگان هستند) اختلاف دارند.

دلیل بر نظر شیعه :

اهل بیت در لغت :

در لغت عرب اهل الرجل را در مورد خاصه و نزدیکان شخص به کار می برند. پس در ابتدا اهل بیت الرجل شامل زن فرزندان و حتی بستگان وی هم می شود.

اهل بیت در اصطلاح قرآن :

اما در مورد اصطلاح دینی، اصطلاح خاصی برای معنی اهل وضع شده است : در قرآن می بینیم که لفظ اهل برای بعضی خاص از خاندان انبیا استعمال شده است و مقصود تمامی نزدیکان ایشان نیست. زیرا در قرآن حتی پسر نوح نبی علیه السلام هم از اهل ایشان استثنا شده است. تا چه رسد به همسر (مانند همسر نوح و لوط)

قَالَ يَا نُوحُ إِنَّهُ لَيْسَ مِنْ أَهْلِكَ إِنَّهُ عَمَلٌ غَيْرُ صَالِحٍ

(سوره هود آیه 46)

خداوند فرمود ای نوح او از خاندان تو نیست او (صاحب) عمل ناشایست است.

پس برای فهمیدن معنای اهل بیت هر رسولی باید به منبع وحی تمسک جسته از او معنای اهل بیت را پرسید.

و در مورد اهل بیت رسول خدا بهتر است به روایات نبوی مورد اتفاق شیعه و سنی مراجعه کرد.

در مورد شان نزول این آیه سوره احزاب، اهل تسنن روایت حدیث کساء را نقل می کنند:

عن صَفِيَّةَ بِنْتِ شَيْبَةَ، قَالَتْ قَالَتْ عَائِشَةُ خَرَجَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ غَدَاةً وَعَلَيْهِ مِرْطٌ مَرَحَلٌ مِنْ شَعْرٍ أَسْوَدَ فَجَاءَ الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ فَأَدْخَلَهُ ثُمَّ جَاءَ الْحُسَيْنُ فَدَخَلَ مَعَهُ ثُمَّ جَاءَتْ فَاطِمَةُ فَأَدْخَلَهَا ثُمَّ جَاءَ عَلِيٌُّّ فَأَدْخَلَهُ ثُمَّ قَالَ (إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا).

صحیح مسلم: 7/130 ح 6414

عائشه گفت که رسول خدا صبح هنگام بیرون رفتن و بر روی دوش ایشان عبایي طرح دار از موي سیاهبود . پس حسن بن علي آمد پس او را در زیر عبا گرفت . پس حسین آمد و او را نیز وارد کرد . پس علي آمد او را نیز وارد کرد . سپس فرمود : خداوند مي خواهد از شما اهل بیت پليدي ها را دور کند و شما را پاک نماید .

ودعا رسول الله صلي الله عليه وسلم الحسن والحسين وعلياً وفاطمة فمد عليهم ثوبا فقال اللهم هؤلاء أهل بيتي فأذهب عنهم الرجس وطهرهم تطهيرا

سنن النسائي الكبرى ج5/ص113

رسول خدا، حسن حسين علي وفاطمه را خواست پس پارچه اي بر روی ایشان کشید و گفت خداوندا ایشان اهل بیت من هستن پس بدي را از ایشان دور گردان وایشان را پاک نما

3871 حدثنا محمود بن غيلان حدثنا أبو أحمد الزبيري حدثنا سفیان عن زبيد عن شهر بن حوشب عن أم سلمة أن النبي صلي الله عليه وسلم جلال علي الحسن والحسين وعلي وفاطمة كساء ثم قال اللهم هؤلاء أهل بيتي وخاصتي أذهب عنهم الرجس وطهرهم تطهيرا فقالت أم سلمة وأنا معهم يا رسول الله قال إنك إلي خير قال هذا حديث حسن وهو أحسن شيء روي في هذا وفي الباب عن عمر بن أبي سلمة وأنس بن مالك وأبي الحمراء ومعقل بن يسار وعائشة

سنن الترمذي ج5/ص699

ام سلمه همسر رسول خدا صلي الله عليه وآله وسلم فرمود : رسول خدا بر روی حسن ، حسين ، علي وفاطمه عبایي کشید . پس فرمود که خداوندا ایشان اهل بیت من و نزدیکان من هستند . از ایشان پليدي را ببر و ایشان را پاک گردان . ام سلمه مي گوید : از رسول خدا پرسیدم که آیا من همراه ایشان هستم (از اهل بیتم)؟ فرمودند تو بر خوبی هستي (از اهل بیت نيستي اما از نيکاني) .

ترمذي گفته است که این حدیث خوبی است و بهترین روایت در این زمینه است ...

الباني در کتاب خود (صحيح سنن الترمذي، الألباني: 3: 306 ح 3205) این روایت را صحيح دانسته است .

همچنين این روایت را حاکم نیشابوري نقل کرده و گفته است:

هذا حديث صحيح علي شرط البخاري ولم يخرجاه.

المستدرک: 2/416، 3/146.

این روایت طبق نظر بخاري و مسلم صحيح است ولي آن را ذکر نکرده اند.

همچنين بعد از ذکر روایتی با همین مضمون مي گوید:

هذا حديث صحيح علي شرط مسلم ولم يخرجاه.

المستدرک: 2/416.

این روایت طبق نظر مسلم صحيح است ولي آن را نقل نکرده است.

وحتي طبراني در ج3/ص52 از حدیث 2662 تا 2673 ده روایت مي آورد که در آنها تصریح به همین مضمون شده است که اهل بیت رسول خدا تنها علي فاطمه حسن وحسين هستند و حتي ام سلمه از همسران رسول خدا در آن مجموعه نيست .

نیز احمد بن حنبل و طبراني در ضمن این روایت نقل کرده اند که ام سلمه گفت :

فرفعت الكساء لأدخل معهم فجذبه من يدي وقال: إنك علي خير.

مسند أحمد ج 6 ص 323، المعجم الكبير للطبراني ج 3 ص 53

پس من عبا را بالا بردم تا همراه ایشان داخل شوم، پس حضرت آن را از دست من کشیده و فرمودند تو بر خیر هستي

جالبتر اینکه ابن تیمیة که رهبر نظري وهابیون است در مورد ایشان چنین مي گوید :

والحسن والحسين من أعظم أهل بيته اختصاصا به كما ثبت في الصحيح أنه دار كسائه علي وفاطمة وحسن وحسين ثم

قال اللهم هؤلاء أهل بيتي فأذهب عنهم الرجس وطهرهم تطهيرا

منهاج السنة النبوية ج4/ص561

معني اين عبارت واضح است كه خدايا ايشانند كه خاندان من هستند پس از ايشان پليدي ها را دور كن وپاكشان گردان

در اين عبارت هيچ شرطي براي طهارت اهل بيت قرار داده نشده است . يعني تقواي ايشان فرض شده است .

اما در مورد همسران رسول خدا در قرآن مي بينيم كه فرموده است :

يَا نِسَاءَ النَّبِيِّ لَسْتُنَّ كَأَحَدٍ مِنَ النِّسَاءِ إِنِ اتَّقَيْتُنَّ

(سوره احزاب آيه 32)

اي زنان رسول خدا مانند بقيه زنان نيستيد اگر تقوا داشته باشيد.

نيز در بعضي روايات صحيحه اهل تسنن آمده كه بعضي از بزرگان صحابه صريحا همسران رسول خدا صلي الله عليه وآله

وسلم را جزو اهل بيت نمي دانند:

عَنْ زَيْدِ بْنِ أَرْقَمٍ قَالَ دَخَلْنَا عَلَيْهِ فَقُلْنَا لَهُ لَقَدْ رَأَيْتَ خَيْرًا لَقَدْ صَاحَبْتَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَصَلَّيْتَ خَلْفَهُ وَسَاقَ الْحَدِيثَ بِنَحْوِ حَدِيثِ أَبِي حَيَّانَ غَيْرَ أَنَّهُ قَالَ أَلَا وَإِنِّي تَارِكٌ فِيكُمْ ثَقَلَيْنِ أَحَدُهُمَا كِتَابُ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ هُوَ حَبْلُ اللَّهِ مَنْ اتَّبَعَهُ كَانَ عَلَيَّ الْهُدَى وَمَنْ تَرَكَهُ كَانَ عَلَيَّ ضَلَالَةً وَفِيهِ فَقُلْنَا مَنْ أَهْلُ بَيْتِهِ نِسَاؤُهُ قَالَ لَا وَائِمُ اللَّهُ إِنَّ الْمَرْأَةَ تَكُونُ مَعَ الرَّجُلِ الْعَصْرَ مِنَ الدَّهْرِ ثُمَّ يُطَلَّقُهَا فَتَرْجِعُ إِلَى أَبِيهَا وَقَوْمِهَا أَهْلُ بَيْتِهِ أَصْلُهُ وَعَصَبَتُهُ الَّذِينَ حُرْمُوا الصَّدَقَةَ بَعْدَهُ

صحيح مسلم ج4/ص1874 كتاب فضائل الصحابة باب من فضائل علي بن ابي طالب

پس گفتيم (از زيد بن ارقم) كه اهل بيت رسول خدا كيانند؟ همسران او؟ پاسخ داد : نه قسم به خدا كه زن چند وقتي با

شوهرش خواهد بود سپس وي را طلاق داده وبه نزد خانواده اش وبستگانش باز مي گردد .

غير از اين روايت روايات ديگري هم آمده است كه در مضمون با اين روايت مخالف است اما همانطور كه گفته شد علت اين

اختلاف عدم استفاده از قرآن وكلام خود رسول خدا صلي الله عليه وآله وسلم است .

اما ما در ابتدا با استفاده از قرآن مشخص كرديم كه در نظر دين اهل بيت هر پيغمبري عده خاصي هستند .

سپس با روايات خود اهل تسنن از رسول خداصلي الله عليه وآله وسلم مصداق آن را مشخص نموديم.

موفق باشيد

گروه پاسخ به شبهات

مؤسسه تحقيقاتي حضرت ولي عصر (عج)